

Ewa Baran

Uniwersytet Rzeszowski

AKTYWNOŚĆ INWESTYCYJNA SAMORZĄDÓW W ZAKRESIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY OBSZARÓW GÓRSKICH

1. Wstęp

Procesy rozwojowe lokalnej gospodarki przebiegają pod wpływem wielu czynników o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym. W warunkach integrującej się Europy istotnym czynnikiem zewnętrznym jest realizowana polityka z wyznaczonymi priorytetami rozwoju.

Od 1997 r. zrównoważony rozwój jest podstawowym paradygmatem rozwoju UE. Został wpisany w art. 2 traktatu i stanowi podstawę wszystkich gałęzi polityki działań UE. Strategia zrównoważonego rozwoju przyjęta podczas szczytu UE w Göteborgu w 2001 r., a uzupełniona o wymiar zewnętrzny w 2002 r. w Barcelonie zapewnia długoterminową wizję polegającą na godzeniu dynamicznej gospodarki z celami społecznymi oraz z wysokimi normami ochrony środowiska¹.

System polityki regionalnej i wiejskiej UE w zakresie wyzwań ekonomicznych, jak też społecznych i środowiskowych obejmuje szczególnie ważne ustalenia odnoszące się do wsi (obszarów wiejskich). Jest to wsparcie sektorowe rolnictwa i leśnictwa i działania na rzecz zwiększenia konkurencyjności obszarów wiejskich oraz polityki ochrony środowiska naturalnego i zachowania unikalnego dziedzictwa polskiej i europejskiej wsi.

Doświadczenia światowe wskazują na przesuwanie akcentów rozwojowych z rolnictwa i wyżywienia na obszary wiejskie (*rural development*). Także coraz bardziej marginalizowana jest rola rolnictwa, a akcentowane są nowe możliwości wynikające z przemyślenia obszarów wiejskich, turystyki, ochrony środowiska, zamieszkania ludności pozarolniczej na terenach wiejskich itp.²

¹ B. Degórska, *Rola środowiska przyrodniczego w zagospodarowaniu polskiej przestrzeni a ekologiczna polityka UE*, Biuletyn PAN KPZR 2007, z. 233, *Rola polskiej przestrzeni w integrującej się Europie*, s. 139.

² F. Tomczak, *Ogólna sytuacja wsi polskiej 2 lata po wejściu do Unii Europejskiej*, Biuletyn PAN KPZK 2006, z. 228, s. 29-30.

Przemiany te na poziomie lokalnym są stymulowane odpowiednimi działaniami władz samorządowych. One to kreują i realizują politykę rozwojową służącą głównie lokalnym społecznościom, ale również wpisującą się w procesy zmian na poziomie makro. Ważnym czynnikiem zapewniającym zarówno aktywizację gospodarczą, jak i odpowiedni standard warunków życia społeczeństwa jest dobrze rozwinięta infrastruktura. Ponieważ w gestii samorządów gminnych leżą działania w zakresie rozwoju infrastruktury, w opracowaniu podjęto zagadnienie aktywności inwestycyjnej gmin³ regionu karpackiego. Przy doborze jednostek samorządowych posłużono się rozporządzeniem MRiRW z 11.04.2007 r., w którym wyróżniono 4 strefy obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie (ONW). Z racji położenia w obszarach górskich⁴ dysponują one cennymi z ogólnospołecznego punktu widzenia zasobami środowiska, stąd szczególne uzasadnienie znajduje rozwój zrównoważony obszarów wiejskich tego regionu.

2. Poziom rozwoju infrastruktury w obszarach górskich

Równość dostępu do podstawowych urządzeń infrastruktury, a przez to do różnego typu usług i rynków, dla każdego regionu stanowi zasadniczy warunek terytorialnej spójności. Sprawny system transportowy z odpowiednimi połączeniami na obszarze całej Unii Europejskiej, umożliwia przełamanie peryferyjności danego regionu. Regiony o lepszym dostępie do rynków są z zasady bardziej wydajne i konkurencyjne niż te pozbawione takich warunków⁵.

Debaty na szczeblu kształtowania polityki UE poświęcone spójności terytorialnej obejmują wiele szczegółowych zagadnień, wśród których pojawia się kwestia silniejszej integracji terytorialnej. Jest ona rozumiana m.in. jako pokonywanie barier dostępności określonych obszarów i rozwijanie infrastruktury zapewniającej lepszą komunikację⁶.

W skali lokalnej zaspokajanie potrzeb komunikacyjnych określa sieć dróg gminnych umożliwiających sprawne przemieszczanie się zarówno mieszkańców, jak

³ Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DzU nr 142 z 2001 r. z późn. zm.) zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, chociaż nie są to zadania obowiązkowe.

⁴ Podstawowym materiałem badawczym były informacje dotyczące realizacji zasad rozwoju zrównoważonego obszarów górskich regionu karpackiego. W badaniach uwzględniono tylko jednostki zaliczane do strefy górskiej (44 gminy) oraz strefy o specyficznych utrudnieniach gospodarowania (50 gmin) położone na terenie Karpat. Administracyjnie należą one do województw: małopolskiego, podkarpackiego i śląskiego – ostatecznie uzyskano dane z 89 gmin. W celu bliższego rozpoznania zmian stanu infrastruktury technicznej sięgnięto do danych dostępnych w BDR GUS, uwzględniając okres od roku 1995 do 2007 r.

⁵ M. Borsal, *Polityka przestrzenna w gospodarce regionalnej i lokalnej*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, PWN, Warszawa 2008, s. 184.

⁶ T. Grosse, *Spójność terytorialna jako nowy wymiar polityki spójności UE. Najważniejsze dylematy polityczne debaty*, [w:] *Rola polskich aglomeracji wobec wyzwań strategii lizbońskiej*, red. T. Marszał, PAN KPZR, Warszawa 2008, s. 19.

i wszystkich przybywających na tereny wiejskie. Wskaźnik gęstości dróg gminnych w kraju utrzymuje się od kilku lat na stałym poziomie i wynosi ok. 48 km/100 km² powierzchni. Duży odsetek powierzchni tych dróg (44,5%) to powierzchnie nieutwardzone, a wiele istniejących dróg utwardzonych wymaga gruntownych remontów i modernizacji⁷.

Analiza ilościowa stanu utwardzonych dróg gmin karpackich⁸ w latach 1998-2004 wskazuje na poprawę wyposażenia w drogi oraz występowanie znacznego zróżnicowania badanych jednostek samorządowych w układzie wojewódzkim oraz w podziale na gminy obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW): strefy górskiej i strefy o specyficznych utrudnieniach. Ogólny stan dróg wyrażony ich długością (w km) wzrósł średnio ok. 5%, pojawiły się jednak jednostki, w których odnotowano niekorzystne zmiany – głównie w woj. podkarpackim⁹.

Pomimo poprawy wyposażenia w drogi ich jakość jest niska; w 2004 r. znaczny udział w infrastrukturze drogowej miały drogi gruntowe – średnio ok. 40% ogólnego stanu. Przy niewielkich różnicach w poszczególnych województwach duże dysproporcje stwierdzono w pojedynczych gminach, a najwyższe wskaźniki ich udziału wystąpiły w gminach małopolskich oraz podkarpackich.

Uwzględniając gęstość dróg badanych jednostek, zauważono duże różnice zarówno w układzie wojewódzkim, jak i w przyjętym podziale na strefy ONW (tab. 1)¹⁰.

Tabela 1. Zróżnicowanie gęstości dróg gminnych w 2004 r. (km/km²)

Wyszczególnienie	Utwardzone	Ogółem	Gminy górskie		Gminy o specyficznych utrudnieniach	
			utwardzone	ogółem	utwardzone	ogółem
Małopolskie	108,0	63,0	47,1	52,2	92,5	102,0
Podkarpackie	21,7	14,1	8,4	8,5	18,9	21,8
Śląskie	159,3	97,4	73,0	77,2	137,9	143,2
Razem gminy	85,7	51,0	40,5	44,0	65,6	71,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDR GUS.

⁷ *Informacje o stanie infrastruktury technicznej wsi na koniec 2007 roku*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2008, s. 9.

⁸ Ze względu na brak danych w BDR GUS dotyczących stanu dróg dla lat wybranych do analizy w całym opracowaniu posłużono się dostępnymi informacjami statystycznymi dotyczącymi lat 1998 i 2004.

⁹ Tu pojawiły się też największe dysproporcje: w gminie Czarna wystąpił ponad 35-krotny wzrost długości dróg utwardzonych, a w wielu gminach ich długość zmniejszyła się.

¹⁰ Najniższe wskaźniki w 2004 r. miały bieszczadzkie gminy górskie: Komańcza – 0,53, Lutowska – 0,63 oraz Cisna – 2,23 km dróg utwardzonych na 100 km² powierzchni. Najwyższe wskaźniki wystąpiły w gminach o specyficznych utrudnieniach: w województwie śląskim – gmina Łodygowice – 451 – oraz małopolskim w gminach: Chelmiec – 336, Podegrodzie – 244 i Tymbark – 237 km dróg na 100 km².

Podstawową kwestią określającą zarówno warunki bytowe ludności, jak i możliwości rozwoju działalności gospodarczej jest dostęp do sieci wodociągowej. Specyfika terenów górzystych powoduje utrudnienia w realizacji przedsięwzięć w zakresie budowy sieci infrastruktury, podnosząc koszty ich realizacji. W 2007 r. pomimo znacznego dostępu do sieci wodociągowej w większości gmin karpackich jeszcze ponad 7% jednostek nie miało tego elementu infrastruktury, choć w roku 1995 taki niedobór wystąpił w 14% badanych gmin. Ogólnie większe braki w gminach górskich (23%) w 1995 r. ograniczone zostały do 2007 r. o połowę¹¹, w gminach o specyficznych utrudnieniach nastąpiło zaś ograniczenie z 6 do 4%. W efekcie zmian do 2007 r. największy odsetek ogółu ludności korzystał z wodociągów w gminach śląskich (rys. 1). Trudniejszy dostęp do tej sieci miały osoby mieszkające w gminach górskich i w województwie małopolskim. Powyższą sytuację potwierdza zestawienie w tab. 2. Zróznicowana gęstość sieci wodociągowej w wyróżnionych grupach gmin wskazuje na przewagę jednostek położonych w strefie o specyficznych utrudnieniach nad gminami górskimi oraz gmin województwa śląskiego nad gminami podkarpackimi – w 2007 r. było tam ponad 3-krotnie większe nasycenie terenu siecią wodociągową.

Tabela 2. Wskaźniki nasycenia gmin w wodociągi i kanalizację (km/100km²)

Wyszczególnienie	Wodociągi				Kanalizacja			
	1995	2000	2005	2007	1995	2000	2005	2007
Górskie	14,4	20,0	19,9	22,1	4,2	13,2	22,3	23,4
O specyficznych utrudnieniach	25,8	34,4	37,9	39,9	2,0	8,5	19,3	24,5
Razem	20,0	27,1	28,8	30,9	3,1	10,9	20,8	23,0
Małopolskie	22,5	32,2	34,0	36,5	4,5	13,4	24,5	28,1
Podkarpackie	16,7	16,8	17,0	17,1	1,1	4,0	11,8	13,5
Śląskie	21,1	42,6	48,9	56,1	4,5	24,3	37,5	43,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDR GUS.

Istotną częścią infrastruktury gospodarczej, mającą ogromny wpływ na poprawę standardu życia i pracy na obszarach wiejskich, jest zaliczana od niedawna do tej infrastruktury infrastruktura ochrony środowiska naturalnego, zwana też infrastrukturą ekologiczną¹². W związku z powszechnie uznawaną potrzebą realizacji rozwoju zrównoważonego w wymiarze lokalnym do działań priorytetowych wymienianych w programach rozwoju obszarów wiejskich zalicza się inwestycje w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej¹³. Potrzebę taką docenia się szczególnie w obszarach o wysokich walorach środowiska naturalnego, do których należą obszary górskie.

¹¹ Stan zbliżony do ogólnego wskaźnika dla kraju, gdzie 87,7% wsi sołeckich wyposażonych było w 2007 r. w sieć wodociągów zbiorowych; *Informacje o stanie...*, s. 5.

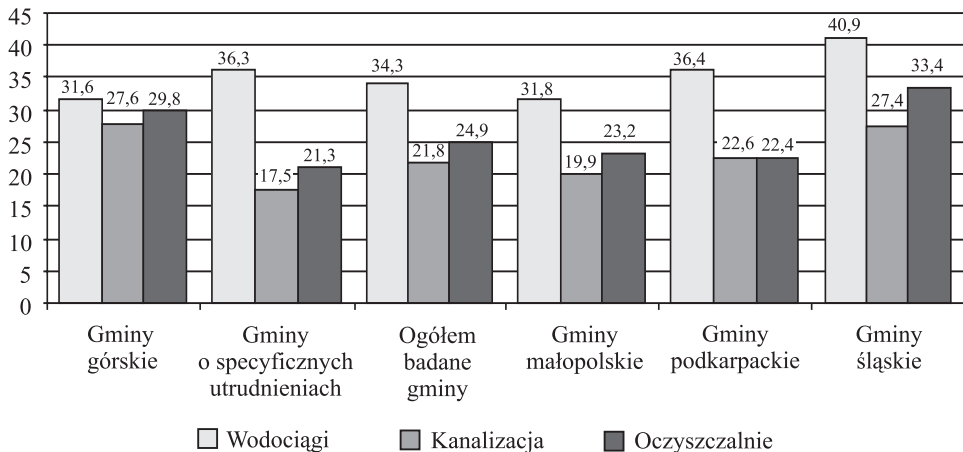
¹² M. Dolata, *Infrastruktura gospodarcza warunkiem rozwoju obszarów wiejskich i poprawy poziomu życia mieszkańców wsi*, Roczniki Naukowe SERiA, t. 7, z. 4, Warszawa-Poznań 2005, s. 103.

¹³ Ogólnie sytuacja na wsi jest niekorzystna, gdyż tylko 15,5% wsi sołeckich w kraju miało zbiorczą sieć kanalizacyjną, *Informacje o stanie...*, s. 5.

Analiza stanu skanalizowania badanych gmin wykazała, iż w 1995 r. 44% gmin nie miało takiej sieci, a do 2007 r. odsetek ten zmniejszył się do 11%. Porównując zmiany w wyróżnionych strefach ONW, zauważono, iż większe braki w 1995 r. w strefie górskiej – 50% gmin – ograniczone zostały do 11% w 2007 r., zaś w gminach o specyficznych utrudnieniach nastąpiło ograniczenie z 38 do 10%. Dodać należy, że do 2005 r. kanalizację uruchomiono we wszystkich badanych gminach na Podkarpaciu. Zrealizowane do 2007 r. inwestycje w kanalizację dały wzrost długości tej sieci średnio o 87%; w gminach górskich – o 81%, a w grupie o specyficznych utrudnieniach – aż o 95%.

Ostatecznie te drugie uzyskały przewagę pod względem gęstości sieci kanalizacyjnej.

Posiadanie kanalizacji w gminie nie oznacza jednak pełnego zagospodarowania powstających ścieków, dlatego istotny jest stopień dostępu do tej sieci. Badania wykazały znaczne niedobory w tym zakresie, gdyż w 2007 r. tylko piąta część społeczności badanych gmin korzystała z niej; różnice w podziale na grupy gmin przedstawiono na rys. 1. Okazuje się ponadto, iż pomimo mniejszej gęstości tej sieci w gminach górskich uzyskały one przewagę wyrażoną odsetkiem ludności korzystającej z kanalizacji.

Rys. 1. Ludność korzystająca z sieci infrastruktury¹⁴

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDR GUS.

Ogólnie w kraju jedynie co piąte gospodarstwo na obszarach wiejskich ma dostęp do sieci kanalizacyjnej, a niecałe 70% gospodarstw – do sieci wodociągowej. Istnieje więc wyraźna dysproporcja między wyposażeniem w sieć wodociągową i kanalizacyjną, która wynika głównie z wysokich nakładów finansowych na wyposa-

¹⁴ Ze względu na brak danych dla gmin z lat 1995 i 2000 w BDR GUS na wykresie zestawiono odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i oczyszczalni w 2007 r.

zenie i utrzymanie tej infrastruktury. Szczególne zaniedbania w tej kwestii widoczne są w koloniach i przysiółkach oddalonych od wsi, do których doprowadzenie urządzeń sieciowych generuje bardzo duże koszty¹⁵. Jak wynika z powyższych zestawień, prawidłowość ta jednak nie potwierdziła się w 2007 r. w przypadku gmin górskich, w których gęstość sieci kanalizacyjnej była wyższa niż wodociągowej, a odsetek korzystających z kanalizacji był tylko o 4% mniejszy niż korzystających z wodociągu. Tym samym zauważono zdecydowaną dysproporcję w gminach o specyficznych utrudnieniach. Może wyjaśniać to fakt, iż gminy górskie podejmują większy wysiłek wynikający z troski o stan środowiska i starają się dbać o pozytywny wizerunek z myślą o rozwoju turystyki dostarczającej dochodów ich mieszkańcom.

Wiele małych miejscowości na terenach wiejskich nie ma rozwiązane problemu oczyszczania ścieków zgodnie z wymaganiami sanitarnymi i ochrony środowiska¹⁶. Ze względu na techniczne powiązania systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków zróżnicowanie udziału ludności korzystającej z oczyszczalni w wyróżnionych grupach badanych gmin było analogiczne jak dla kanalizacji. Wiejskie oczyszczalnie ścieków to wynik inwestycji realizowanych w ciągu ostatnich kilku lat i są to zarówno urządzenia zbiorcze, jak i indywidualne. Dlatego, jak wynika z zestawienia przedstawionego na rys. 1, udział korzystających z oczyszczalni był wyższy niż posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej, z wyjątkiem województwa podkarpackiego.

3. Aktywność inwestycyjna w infrastrukturę gmin górskich

Infrastruktura, stanowiąc ramy materialne rozwoju gospodarczego, jest zarazem głównym przedmiotem zainteresowania samorządów terytorialnych. Urządzenia techniczne infrastruktury technicznej zapewniają bowiem utrzymywanie komunikacji i więzi społecznej, a instytucje infrastruktury społecznej zazwyczaj decydują o skali rozwoju miejscowości i jej strukturze przestrzennej¹⁷.

Badania jednostek samorządowych regionu karpackiego wykazały zróżnicowaną aktywność gmin pod względem zaangażowania w proces inwestycyjny. Pojawiły się 3 jednostki, które w badanym okresie 2000-2007 nie realizowały żadnych inwestycji, a w 10 jednostkach zrealizowano tylko 1 inwestycję lub 2 projekty inwestycyjne. Łącznie stanowiły one 11,5% badanych gmin. Na drugim biegunie znalazło się 16,1% gmin o największej aktywności inwestycyjnej (7-9 inwestycji). Gminy podejmujące inwestycje infrastrukturalne realizowały zazwyczaj 4-5 projektów (średnia 4,6). Jednocześnie stwierdzono różną aktywność inwestycyjną jednostek: gminy strefy o utrudnionych warunkach gospodarowania – średnia 4,5 gminy górskie – 4,7 inwestycji na gminę podejmującą aktywność. Średnie w województwach wyniosły

¹⁵ *Informacje o stanie...*, s. 6.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ L. Kupiec, A. Gołębiowska, D. Wyszowska, *Gospodarka przestrzenna*, t. VI, *Infrastruktura społeczna*, Białystok 2004, s. 5.

odpowiednio: w małopolskim – 4,8, w podkarpackim – 4,2, a w śląskim – 3,8 inwestycji na gminę.

W strukturze rodzajowej podejmowanych inwestycji (tab. 3) najczęściej wystąpiły projekty poprawiające dostępność komunikacyjną – tak było w $\frac{3}{4}$ jednostek. Dużą rangę posiadały także inwestycje oświatowe (choć w podziale na województwa dały się zauważyć znaczne dysproporcje między gminami śląskimi i małopolskimi) oraz projekty w zakresie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kanalizacji.

Podział na gminy górskie i o specyficznych utrudnieniach ujawnił największe różnice pod względem podejmowania inwestycji w zakresie rozwoju turystyki i rekreacji, co w przypadku gmin górskich wynika z większego znaczenia turystyki w ich gospodarce. Ogólnie największe dysproporcje stwierdzono w odniesieniu do inwestycji zdrowotnych.

Tabela 3. Inwestycje infrastrukturalne podejmowane w latach 2000-2007 (% udziału w grupie)

Wyszczególnienie	Rodzaj gmin		Województwo			Ogółem (86)
	górskie (41)	o specyficznych utrudnieniach (45)	małopolskie (52)	podkarpackie (22)	śląskie (12)	
Instalacje wodne	41,5	48,9	44,2	45,5	50,0	45,3
Kanalizacja	56,1	60,0	57,7	63,7	50,0	58,1
Drogi	73,2	80,0	78,8	72,7	66,7	75,6
Przygotowanie terenów pod inwestycje	2,4	2,2	3,8	0	0	2,3
W zakresie turystyki i rekreacji	63,4	33,3	50,0	45,5	41,7	47,7
W zakresie ochrony środowiska	31,7	28,9	28,8	36,4	25,0	30,2
Zdrowotne	46,3	22,2	44,2	22,7	8,3	33,7
Oświatowe	65,9	64,4	73,1	59,1	41,7	65,1
W zakresie kultury	36,6	42,2	42,2	36,4	33,3	39,5
Sportowo-rekreacyjne	53,7	64,4	61,5	54,5	58,3	59,3

Źródło: obliczenia własne.

Analizując aktywność inwestycyjną w zakresie infrastruktury według rodzajów przedsięwzięć, stwierdzono, że w okresie przedakcesyjnym – do 2004 r., realizowano głównie budowę dróg – 78,5%, inwestycje oświatowe – 69,6%, budowę sieci kanalizacyjnej – 62,0% i wodociągowej – w 61,5% ogółu gmin podejmujących inwestycje.

W pierwszym okresie członkostwa w UE w latach 2004-2006 umożliwiającym korzystanie z funduszy strukturalnych dominowały inwestycje w infrastrukturę społeczną: kulturalne – 58,8%, w zakresie turystyki i rekreacji – 51,2% oraz sportowo-rekreacyjne 47,1% ogółu inwestujących gmin.

4. Podsumowanie

Zaobserwowane zmiany stanu infrastruktury wskazują na wzrost wysiłku inwestycyjnego zmniejszającego znaczne dysproporcje i wieloletnie zaniedbania występujące na obszarach wiejskich. Zauważa się większe zapóźnienia rozwoju infrastruktury w regionie południowo-wschodnim i korzystniejsze wskaźniki dla gmin w województwie śląskim. Fakt ten powodował, że w badanym okresie więcej inwestycji infrastrukturalnych realizowały samorzady gmin karpackich województw małopolskiego i podkarpackiego. Podział gmin ze względu na nasilenie cech górskiego charakteru ujawnił zróżnicowanie podejmowanych inwestycji oraz większą aktywność gmin górskich we wdrażaniu projektów infrastruktury ekologicznej i służącej rozwojowi turystyki i rekreacji.

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych odbywa się przy korzystaniu ze wsparcia finansowego funduszami europejskimi zgodnie z przyjętymi celami polityki Unii Europejskiej. Współcześnie jednym z priorytetów jest zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Taki pogląd wiąże się z dostrzeganiem różnych funkcji: rolniczych i pozarolniczych, jakie są realizowane na obszarach wiejskich, a jak pisze J. Wilkin „Różnorodność obszarów wiejskich w Europie, będąca jej bogactwem i dumą, skłaniać będzie do stosowania szerokiej gamy instrumentów lepiej niż dotychczas dostosowanych do potrzeb obszarów wiejskich danego regionu. Wzmocniona też zostanie rola władz regionalnych w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich”¹⁸.

Literatura

- Borsa M., , *Polityka przestrzenna w gospodarce regionalnej i lokalnej*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, PWN, Warszawa 2008, s. 184.
- Degórska B., *Rola środowiska przyrodniczego w zagospodarowaniu polskiej przestrzeni a ekologiczna polityka UE*, Biuletyn PAN KPZR 2007, z. 233, *Rola polskiej przestrzeni w integrującej się Europie*, s. 139.
- Dolata M., *Infrastruktura gospodarcza warunkiem rozwoju obszarów wiejskich i poprawy poziomu życia mieszkańców wsi*, Roczniki Naukowe SERiA 2005, t. 7, z. 4, Warszawa-Poznań, s. 103.
- Grosse T., *Spójność terytorialna jako nowy wymiar polityki spójności UE. Najważniejsze dylematy polityczne debaty*, [w:] *Rola polskich aglomeracji wobec wyzwań strategii lizbońskiej*, red. T. Marszał, PAN KPZR, Warszawa 2008, s. 19.
- Informacje o stanie infrastruktury technicznej wsi na koniec 2007 roku, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2008, s. 9
- Kupiec L., Gołębiowska A., Wyszowska D., *Gospodarka przestrzenna*, t. VI, *Infrastruktura społeczna*, Białystok 2004, s. 5.

¹⁸ J. Wilkin, *O potrzebie i założeniach długookresowej wizji rozwoju wsi w Polsce*, [w:] *Rozwój obszarów wiejskich. Doświadczenia krajów europejskich*, IRWiR PAN, Warszawa 2008, s. 53.

Tomczak F., *Ogólna sytuacja wsi polskiej 2 lata po wejściu do Unii Europejskiej*, Biuletyn PAN KPZK 2006, z. 228, s. 29-30.

Wilkin J., *O potrzebie i założeniach długookresowej wizji rozwoju wsi w Polsce*, [w:] *Rozwój obszarów wiejskich. Doświadczenia krajów europejskich*, IRWiR PAN, Warszawa 2008, s. 53.

INVESTMENT ACTIVITY OF SELF-GOVERNMENTS IN RANGE OF THE DEVELOPMENT OF INFRASTRUCTURE OF MOUNTAIN AREAS

Summary

The sustainable development is the basic priority in policy of development of the EU. So the equalizing the regional disproportions of development must be supported through refinancing the infrastructural investments.

In the study, there was undertaken the problem of investment activity of self-governments of mountain communes in range of stimulating development processes of infrastructure at the local level.